

Jacek Aleksander Prokopski, Soren Kierkegaard. *Dialektyka paradoksu wiary*, Wrocław 2002, ss. 316

Soren Kierkegaard, uważany za ojca współczesnego egzystencjalizmu, budzi ciągle duże zainteresowanie wśród badaczy filozofii czasów nowożytnych i współczesnych. Zajmują się jego myślą przede wszystkim przeciwnicy wszelkiego rodzaju idealizmów, racjonalizmów i totalitaryzmów, zwolennicy priorytetu jednostki nad społeczeństwem, szczegółu nad ogółem, subiektywnego przeżycia nad obiektywnym, abstrakcyjnym myśleniem. Wydaje się, że postawa myślowa Kierkegaarda wpłynęła w dużej mierze na ukształtowanie się wielu dzisiejszych nurtów antropologicznych i religijnych o profilu subiektywnym i antysystemowym. Wydaje się, że duński pastor z dziewiętnastego stulecia oddziałal także na niektóre trendy w teologii katolickiej. Powyższe racje wystarczająco tłumaczą ukazanie się sygnalizowanej tu książki.

W prezentowanej pracy autor podjął problem dialektyki paradoksu wiary w filozofii Kierkegaarda. Zainteresowało go pytanie, czy filozofia (a konkretnie dialektyka) duńskiego myśliciela jest słusznym sposobem interpretacji zjawiska religii (wiary), a dokładniej – współczesnego chrześcijaństwa. Realizując swoje zamierzenie, autor podzielił rozprawę na cztery rozdziały, z których każdy zawiera – po pięć paragrafów. W rozdziale pierwszym Jacek Prokopski przedstawił dialektykę egzystencjalnej komunikacji. Na podstawie tekstów źródłowych i literatury pomocniczej starał się tu wykazać, że Kierkegaard jest zasadniczo autorem religijnym, zaś jego pisarstwo pełne pseudonimicznej wirtuozerii ma przede wszystkim oświetlić, jak stać się chrześcijaninem w świecie, który mniema, iż jest chrześcijański.

Rozważania podjęte w rozdziale drugim dotyczą dialektyki egzystencjalnej wiary. Na bazie tekstów źródłowych autor wykazuje, że Kierkegaard scalił rozwiązanie problemu egzystencji z rozwiązaniem problemu wiary. Formuluje w związku z tym pogląd, iż w procesie stadiów egzystencjalnej dialektyki raczej subiektywna, a nie obiektywna refleksja ma możliwość osiągnięcia prawdy. Owa subiektywna refleksja towarzyszy przeżywaniu wiary. Autor wykazuje tu także, że chrześcijaństwo jest dla Kierkegaarda paradoksem, że jest nie tyle doktryną, ile osobistym przeżyciem i świadectwem.

W rozdziale trzecim autor prezentuje negatywną dialektykę historyzmu. Stawia tu podstawową tezę, że w chrześcijaństwie nie powinno się zabiegać o ukazywanie historycznych danych, w tym nawet historyczności egzystencji Chrystusa, ale raczej powinno się starać o personalne spotkanie i egzystowanie z Chrystusem. Jest to stanowisko przeciwne do tego, które zajmował w tym względzie Hegel.

Na treść rozdziału czwartego składają się rozważania dotyczące chrześcijańskiego autorytetu. Autor odpowiada tu raz jeszcze na pytanie, dlaczego Kierkegaard tak frontalnie sprzeciwił się postawie Hegla w dziedzinie interpretacji chrześcijaństwa. Duński myśliciel krytykował obiektywną wiedzę o chrześcijaństwie. Prawda chrześcijańska, jego zdaniem, winna być przyswojona egzystencjalnie w przeżyciu pojedynczego człowieka.

Dobrym pomysłem autora było dołączenie do rozprawy dwóch aneksów: *Tablicy leksykalnej* i *Tablicy chronologii życia Kierkegarda*. Cennym elementem książki jest zamieszczenie streszczenia i spisu treści w języku angielskim i niemieckim.

Sygnalizowana książka Jacka Prokopskiego jest wynikiem bardzo żmudnej lektury bądź co bądź trudnych tekstów duńskiego myśliciela, dotyczących chrześcijaństwa i wiary chrześcijańskiej. W tym względzie może być inspirująca dla teologii. Książka posiada bardzo dobrą podstawę źródłową. Autor znalazł racjonalny klucz do zaprezentowania bardzo rozwlekłej i trudnej do zwięzłego przedstawienia koncepcji wiary, opierając się na rozszanych tekstach Kierkegarda w różnych jego pracach zwięzłych i artykułach. Na uwagę zasługuje także to, że autor na łamach książki daje się poznać nie tylko jako bierny relator, ale ujawnia się także jako dobry interpretator, analityk, a nawet polemista. W wielu przypadkach dał wyraz swojemu sprzeciwowi wobec ujęć badanego myśliciela, a także jego komentatorów.

Na polskiej scenie filozoficzno-teologicznej jest to pierwsza – wydaje się – dość udana próba przedstawienia dialektyki wiary duńskiego myśliciela. Książka jest w Polsce ważnym i cennym przyczynkiem do badań nad myślą Sorena Kierkegarda. Szkoda tylko, że nigdzie autor nie zaznaczył, iż książka jest bardzo zbliżoną wersją rozprawy doktorskiej, napisanej na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu.

ks. Ignacy Dec